

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fie care
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XX.

Blaj, 22 Octomvrie 1910.

Numărul 43.

Activitatea extrascolară.

II.

A doua calitate a celor ce vor fi să desvolte o activitate extrascolară este: destoinicia. Cu drept cuvânt s'a relevat la locul acesta: că de unde să instruezi poporul pentru cultivarea rațională a studior, ori pentru o lăptărie, dacă tu, preot ori învățator, încă n-ai văzut de acestea. Dacă nici prin minte nu-ți trece ce bazaconie va fi aceea.

Răul de căpetenie, care ne aduce această lipsă, zace în instrucția liceelor și a seminariilor noastre. Liceul clasic a avut odată, dreptul de existență, dar azi când nu mai este timp pentru filozofări și exerciții logice, în era practicismului nu mai are nici un înțeles. Odată traiul eră patriarhal pe la noi. Comunicăția grea, anevoioasă; tânărul din orașelul unde-și făcea liceul se întorcea popă ori dascăl în satul lui, în curățenia naturii. Astăzi, orașele noastre, și în toate țările e așa — sunt cuiburile a unor mulțime de boale, pe cari tinerii le moștenesc odată cu știința clasi-

cismului, neștiind cum să se ferască de ele.

În seminariile noastre tot știință pur teologică se propune numai. Chiar pedagogiei i-se dă un rol destul de mic. Dar apoi alte științe practice?

Repet, s'a accentuat cu drept la locul acesta: de unde să învăț pe altul dacă nici eu nu știu, n-am văzut.

De-am mai vorbi asupra acestei chestii am vorbi în vânt. Până nu se va cercă a se sană răul la rădăcina lui, nu vom folosi nimic.

Dar este un câmp nelimitat — încât privește forțele de muncă ce se cer — unde pot desvolta activitate extrascolară toți intelectualii noștri. Și acesta este răspândirea scrisului și a cetitului la sate.

S'a sulevat ideea școlilor de adulți, acum sunt vre-o doi ani. Conzistorele noastre, împreună cu „Asociațiunea” au lansat apeluri către învățatori pentru întemeierea astor fel de cursuri. În anul întâiu a fost ceva rezultat, într'al doilea foarte puțin. Ei bine, noi credem, că acestea cursuri trebuie decretate

obligatorii pentru învățătorii noștri. Nu dacă-ți permite timpul, ci în urma slujbei de învățator român, să întemeiezi astfel de cursuri. Autoritățile superioare să cerceteze, să supravegheze și pe cei ce nu-și implinesc această datorință să-i pună în cercetare disciplinară.

Școala aceasta de adulți s'a izbit de trei piedeci: sau că învățătorii n-au fost cu tragere de inimă și n-au fost ajutamați de preoți, ori că organele administrative, vestiții noștri prim — sau numai pretori le interziceau, ori apoi indolența analfabeților, cari nu se înscriau la cursuri.

Piedecile acestea însă nu-s de nerăsturnat. Învățătorilor să li-se impuie, cum am amintit, acestea cursuri, odată cu a preoților. Să poarte pentru ele rezponsabilitate. Să li-se arete — poruncindu-le — că prin activitatea aceasta nu surpă temelile statului, ci dimpotrivă le întăresc, dându-i cetățeni luminați.

Împotriva abuzurilor forurilor administrative, cari, pe unele locuri, au oprit astfel de cursuri, să se facă pașii cei mai energici la lo-

FOIȚĂ.

Clipe de noapte.

Doarme codru'n noapte
Legănându-și creanga,
Melancolic cântec
Naște'n văi talanga...

Undeva în noapte
Plânge-un cânt de jale...
Îl îngână izvorul
Șopotind la vale...

Peste munți departe
Luna se arată
Stelele de aur
Schinteesc de-odată...

Cu încetul firea
Cântecu-și alină...
... Inima-mi săracă
Doară mai suspină!...

E. Găman.

Din Giurgeu

— impresii cu prilejul vizitații canonice. —

(Continuare și fine).

Am fost la cheia Turzii, dar trebuie să mărturisesc, că dispar pe lângă cheile Bicazului, ca un pitic pe lângă un gigant. Un cutrămur puternic în vremuri preistorice, o izbucnire violentă a puterilor naturii din sânul pământului deslănțite cu furie elementară și urmarea acestei uriașe opintiri a fost despicarea în două a unui munte întreg, această trecătoare îngustă, cea mai îngustă, cea mai frumoasă ce am văzut cândva pe unde am umblat, prin care râul Bicazului își aleargă vesel popoarele de unde, formând alocurea cascade frumoase, alocurea vârtejuri primejdioase, alocurea lacuri limpezi și liniștite, unde își odihnește soarele razele sale frumoase de amiazăzi. Deoparte și de alta a râului Bicaz, păreți înalți de stâncă, adevărate metereze ale naturii mame, cari înzădar te-ai încercă cu puteri omenești să le delă-

turi. Făcutu-și-a natura și-și monument aere perennius așa cum ea știe. Și Doamne cât e de meșteră uneori!

Păreții perpendiculari ating alocurea înălțime de 200—300 metri și aproape nicăiri nu-s sub 150 m. și asta ține mereu cale de $1\frac{1}{2}$ —2 ore pe jos. Drumul e tăiat în stâncă o îmbrătoșează strâns ca pe o vechie cunoștință. Uneori treci poduri de lemn așezate pe bârne, ce-ș înțepenite în ambii păreți ai strâmtoarei, așa încât râul îți este sub picioare, și ai senzația, că zbori cu el, că te duci și tu cu dânsul înte ca un vis. Uluit treci înainte și nici nu bagi seamă la petrișul mult, care a jurat moarte talpelor ghetelor tale.

Mă uit în stânga. O stâncă uriașă își înalță fruntea semeată până în nori. Ce-o fi și minunea asta? „Turnul Vavilonului, da el e, nici acela doară n'o fi fost altcum,” iată ideea ce spontau se ivește în creierul meu infierbântat. De atunci în coace l-am boțezat în glumă turnul lui Vlad Țepeș, ca să-l ferim de profanare prin vre-un nume unguresc.

curile competente, și învățătorii, cari de fapt ar fi luați la ochi pentru aceste cursuri să fie luați sub paza autorităților noastre bisericești-scolare.

Piedeca a treia, înstrăinarea ce ar arăta-o poporul față de astfel de cursuri, e în parte numai la aparență și vine din lipsa unui metod potrivit în instrucția învățătorilor, cu cari, unii, tractau ca și cu copiii de școală. Fiind cursurile de adulți o invenție, nici nu-i mirare lipsa metodului. Abia acum suntem pe calea de a avea un manual pentru analfabeți. Dar nereușita unui an sau doi, nu-i motiv de a le desființa. Pe oamenii mari, vezi bine, trebuie să-i ții regulați la oare, nu numai prin instrucția teoretică curată.

Cu pregătirile, cari le au cei chemați, în direcția aceasta se poate munci cu siguranță. Azi, să știm, importanța cursurilor pentru analfabeți a crescut. Din școala aponiană vom avea destui tineri, cari la anul al 18-lea nu vor mai ști ceti, iar a scrie corect românește, poate n-au să știe nici când iasă din școala de toate zilele. Vedem și azi ortografia cea mai ciudată la bieții băieți: incurcă litere românești cu ungurești de-ți faoi cruce. Cerințe fundamentale pentru cultura națională, și vor fi încă

multă vreme, pentru că sunt totodată și baza dezvoltării noastre sociale, economice, artistice.

Ne-am gândi și la o mai vastă activitate extrașcolară. O mulțime de probleme economice ne stau deschise. Dar fie-ne permis a mărturisi o credință: până când preoții și învățătorii n-au cunoștințele de lipsă, decât sporadic, pentru aceasta credem, că în direcția economică ar putea desvoltă o activitate „extrașcolară“ băncile noastre. Nu sunt rari azi, ci tot la zece sate aproape afii una. Ele au și mijloacele necesare, și bărbați specialiști.

Cum a început „Agricola“, n-ar putea să înceapă toate, să iese din cercul strâmt a împrumuturilor cambiale sau pe ipotece?

Vedem, de altfel, că „Asociațiunea“ are acum angajat un conferențiar agronomic. Auzim, că unele institute încep să cumpere moșii și să le parceleze la țărani. Sunt și semne bune.

Păcat numai că înaintăm așa de încet cu această activitate „extrașcolară.“

Adunarea de toamnă a congregațiunii comitatului Albei-inferioare.

Congregația de toamnă a comitatului nostru a avut loc la Aiud în 10 Octomvrie curent. — Erau de față cam 100 membrii în majoritate ovrei, slugi credincioase a noului

comite-suprem. Justiții, cari înainte cu un an credeau că a lor e lumea, nu au dat nici un semn de viață, nici chiar dl Fogarași cel vorbăreți de altădată. — Dacă nu erau românii, toată adunarea ar fi trecut în liniște și monotonie și într'un ceas două vastul program ar fi ajuns la sfârșite. Românii au fost reprezentați prin următorii membrii: Dr. Izidor Marcu, canonic; Dr. Iuliu Maniul avocat; Gavril Pop, canonic; Dr. Danil Szabó, avocat; George Bărbat, protopop; Ioan Maior, provizor; Gavril Precup, profesor toți din Blaj; I. P. Păcurar, preot Tŭr; Aurel Harșan, preot și Oprea Popa, arândator Cenade; Ioan Maior, protopop Aiud; Francisc Boțan, preot, Iosif Muntean proprietar Bărabanți; Ioachim Totoian, preot Kisfalău; Dr. I. Marciaș avocat, Rubin Pațița avocat, Ioan Teculescu, protopop Alba-Iulia; Emanuil Beșa, preot Zlatna; Demetriu Goia Șohodol și Vincențiu Orășan, preot Murăș-St.-Iacob. Dintre românii, cari se interesează de lupta noastră la comitat am văzut pe domnii Dr. I. Pop, avocat Alba-Iulia; Dr. Emil Pop și Ioan Moldovan, avocați în Aiud; I. Cărăban, proprietar în Vinț; Marcu Nicolae preot Feleiuș; Simion Marcu, preot în Gârbova.

Sedința s'a deschis la oarele 10 sub prezidiul comitelui Szász. — Comitele-suprem pune la pertractare înainte de ordinea de zi — 3 interpelății — înaintate cu 24 ore mai înainte de membrii români Dr. Danil Szabó, avocat în Blaj și Ioan Teculescu, prot. în Alba-Iulia.

Dându-i-se cuvântul dlui Dr. Szabó, d-sa după o motivare temeinică și bazată pe cazuri concrete dă cetire interpelării, ce adresează dlui comite-suprem și dlui vice-comite în cauza abuzurilor săvârșite cu ocazia alegerilor de deputați în cercurile Vințul-de-juș și Ighiu. Interpeleția e formulată în 5 puncte în cari se vestează în modul cel mai

Trec înainte, tot mai la vale, tot mai la vale, călăuzit de râul meu, flăcău de munte, care chiue și doinește într'una și îmi spune dorul inimii sale săracul. Câțiva călători mă salută, de abia îi observ, trec pe lângă dâșii robit, muncit de gânduri. Dar cei asta?! S'au prăbușit munții? S'a închis deodată calea? Acestea întrebări îmi vin dela sine, se năpustesc asupra-mi, cer răspuns grabnic. Un părete, cel stâng, se apropie așa de tare de cel drept încât aievea de departe îți face impresia, că păreții s'au strâns în horă, s'au îmbrășoșat și s'au pus în calea bietului călător, ce cutează a profană împărăția lor, conturbându-le liniștea. Acolo în căldarea aceea, ce o formează păreții de stâncă, păreții is adevărați munți fioroși, cari se rânjesc la tine și par'că ar avea voie să te cuturească. Formația lor bizară, îmi aduce aminte de termele lui Caracalla din Roma. Ce ne trebuie noua Elveție, când avem așa frumuseți înainte așii noastre! Pe aci se face drum frumos de țara, așa încât vor avea prilej cu toții să poată vedea acestea frumuseți naturale? Deci să meargă cât mai mulți români pe acolo preste vară și nu le va pare rău. Cu mângâiere neapăsă am ieșit din chieii par'că aș fi dorit să tot țină, și preste o ora cât pe jos am ajuns la casa păr. Moldovan. Soții mei de drum au sosit preste 3 ore, la 6 ore seara.

Vizitația canonică am început-o în parohia Biczaz. Par. canonic delegat a făcut

slujbă în biserică foarte curată și a predicat poporului adunat robindu-i sufletul. Poporul nostru dela munte, fi un popor foarte darnic singur din repartiție acopere toate cheltuielile cultului. Fonduri n'are, nici pământ, căci locurile is șterpe, bune numai de pășunat. Bucate nu se prea fac, afară de ceva orz și ovăs. Astfel dară merită pentru multele jertfe ce le face, dragoste și stimă din partea mai marilor săi. Școala e mare frumoasă și bine ajustată. Biserica își are stilul său particular vechiu românesc. Așa is construite, preste tot, toate bisericile vechi în Giurgeu și în partea muntoasă a Moldovei. Au formă de cruce, și pridvor la intrare. Strănilor canturilor sunt la cele două capete ale brațului transversal. În pridvor e toacă și tot acolo ajung și funiile clopotelor din turn. Pictura bisericilor din comuna Biczaz și Corbu e identică și foarte caracteristică din punct de vedere istoric. Deși nu e desăvârșită dar reconstruește un capitol al artei bisericești în decursul veacurilor.

Socotelile bisericești s'au aflat în ordine deasemenea toate actele din arhivă. Nici că se putea altcum la un fost cancelist în cancelaria mitropolitană. Parohia Biczazului cred, că e cea mai grea de administrat din toate parohiile arhiepiscopiei noastre. Păr. Moldovan trebuie să urce munții în adevăratul înțeles al cuvântului, ca să ajungă la unii parohieni ai săi, bunăoară la Bărnădeni, cari s'au aciuiat cu cășile pe piscul munților. Adevărată apostolie.

După amiaza zilei am mers la Dămuc, parohia estinsă a păr. Ioan Drăgan. Parohia dăună e hotărâșă cu România deoparte (Ața) de cealaltă parte cu Ghimeșul. Vă puteți încipul că trebuie să fie de mică. Oamenii de aici, ca și cei din Biczaz se ocupă mai mult cu economia de vite și oierit. Vara asta sârmanii au fost loviți greu de mâna sortii. Vitele lor s'au îmbolnăvit de boală de gură și unghii, ceea ce constituie o pagubă enormă pentru bieții oameni și așa exploatați de liftele de jidani la tot pasul. Biserica li curată dar prea mică și delegatul le-o legat de inima să-și facă biserică mare frumoasă, ca să încapa tot poporul. Școala este frumoasă, bine ajustată, corăspunde legii întru toate. Mersul parohiei e normal, progres se vede. Poporul de aici, ca din comuna politică Biczaz peste tot, ține la portul său. la limba sa, la biserică sa. Comuna li o masă compactă, de 8000 suflete pe care nu o vor putea maghiariza ușor, cum vreau să facă, legând Biczazul prin drumul din cheile Biczazului cu Szentmicioșul lor. Adevărat că statul li obligă să-și facă școli mai multe vreo 6 încă și ar fi timpul suprem să se facă ceva și în privința asta. Trebuința reală de mai multe școli trebuie să recunoaștem că este aievea. Delegatul Dr. Izidor Marcu și în Dămuc a vorbit poporului, ca pretutindenea, păcat că au fost foarte puțini de față.

După ce am văzut toate și am cinat ne-am reîntors iarăși la Biczaz în capul nopții,

categoric toate abuzurile, șicaniile și volnicile săvârșite de jandarmi, finanți și de toți slujbașii administrativi.

Comitele Szász — s'a plătit ușor spunând, că fiind reprezentantul guvernului nu-i dator să răspundă la nici o interpelație.

Protonotarul Jochsman, substitutul vice-comitelui Bánffy declară, că fiind cazurile din interpelație cuprinse și în petiție, nu să simte îndatorat să răspundă în merit, nu cumva prin aceasta să prejudice hotărârea curiei. — Recunoaște, că vice-comitele a luat măsuri de vigoare mai ales după alegeri și cu tot dreptul, deoarece i-a venit la cunoștință că alegătorii români fac abuzuri: tăind holde, vii și altele prin cari să împedecă ordinea publică.

Dr. Szabó respinge toate învinuirile aduse la adresa alegătorilor români dovădind, că nu românii ci administrația și oamenii candidaților guvernamentali sunt pricina nerânduielii și a agitației.

Răspunsul substitutului de vice-comite bineînțeles s'a luat spre știre de toți mameleucii, chiar și de dl Fogarași.

A doua interpelație a fost adresată tot de dl Dr. Szabó vice-comitelui în chestia suspendării activității reuniunii pompierilor voluntari din Blaj, a cărei activitate s'a suspendat încă în August 1908.

Protonotarul Jochsman, drept răspuns cetește demersul făcut de vice-comite pentru reactivarea reuniunii, care fiind mulțumitor să ia la cunoștință.

Protopopul I. Teculescu provocându-se la goana, ce o duc jandarmii după brănele și frunzele tricolor, cu care să îmbracă și se împodobesc feciorii și fetele române și cari să țin de port decând s'au pomenit, interpelează vice-comitele în chestia confiscării brănelor și a persecuției jandarmilor. — Interpelația părintelui protopop fiind spusă ro-

mânește — a fost puțin ascultată contra a orice regule de bunăcuviință. — Substitutul de vice-comite răspunde, că confiscarea brănelor să bazează pe un ordin ministerial din 1884, care și azi e în valoare. Ce e drept că unele organe administrate în executarea ordinului — au trecut marginile, dar forul al doilea, decâteori s'a dat apelație, a purces obiectiv și loial — dovadă cazul cu confiscarea steagului societății meseriașilor din Blaj, unde s'a adus decis de achitare și de eliberare a steagului.

Promite, că va da o circulară tuturor organelor subalterne să porceadă cu toată obiectivitatea și numai pe aceia să-i pedepsească, cari demonstrează cu acestea colorii. Răspunsul s'a luat la cunoștință. — Partea patriotică din răspunsul dlui protonotar a stârnit aplauze.

Sfârșite interpelațiile urmează rapoartele vice-comitelui, cari trec fără discuție. — La ordinea zilei sunt alegerea și completarea deosebitelor comisii ca: comisiunea administrativă, comisiunea centrală de verificare, bugetară, igienică, de dare etc. S'au ales și întărit toate dupăcum li-a propus substitutul de vice-comite. În unele comisii de a doua mână pentru ochii lumii au admis și pe câte un român. În cea administrativă însă, unde să hotaresc chestiile de importanță ale comitatului nu au pus nici un român.

Poate deaceia fiindcă suntem 80% români în comitat.

La fel s'a purces cu denumirea prezenților cercurilor pentru alegerea de membrii în congregație. Din 8 (opt) cercuri — între cari 6 cu absolută majoritate românească, — abia cercul Blajului are prezident român pe canonicul Dr. Izidor Marcu.

Acestei desconsiderații și ignorării necinstite i-s'a dat expresiune prin rostul Drului Maniu. — D-sa calm și cu demnitate — as-

cultat de toți — făcând tabloul abuzurilor dela ultimile alegeri congregaționale și stigmatizând ilegalitățile săvârșite de administrație, în interesul cinstei constituționalismului cere să fie exmiși prezidenți, cari să steie în cadrul legilor, să nu fie conduși de considerații de partid. Cere să respecte dreptul de liberă alegere a cetățenilor; cere ca alegerile să fie zile de sărbătoare, nu de tortură ca până acuma.

Și dupăce în comitatul nostru 80% sunt români cel puțin din bunăcuviință — prezidenții să fie numiți barem în proporția numerică a membrilor români.

Vorbirea Drului Maniu a fost ca un duș rece pe capetele șoviniste. — N-au avut ce răspunde. Comitele suprem, a promis, că să va îngrijă să nu se facă abuzuri. Vom vedea, dar după experiența de până acuma nu avem nădejde. Chiar și dl Müller și-a uitat de abuzurile coaliții dela alegerea din Bărabanți — cum să schimbă omul.

După vorbirea Drului Maniu membrii români s'au retras cu toții din casa comitatului; dar nu din lipsa de interes și dragoste față de cauza poporului, după cum crede fițuca Alsófehér. — S'au retras pentru că s'au scârbit de felul cum să conduc trebile în acest nefericit comitat — dupăce au vestezit în interpelațiile prezentate toate ilegalitățile săvârșite față cu poporul românesc. — Dl Fogarași însă a tăcut, deși nici poporul maghiar n-a fost cruțat la ultimele alegeri.

Terminul pentru alegerile membrilor în congregație e pus pe 14 Noemvrie. Apelăm la preoții și cărturarii noștri să grijească. Să pregătească alegătorii și să-i ducă pe toți la urnă pentru candidații noștri. Numai înmulțindu-ne membrii și prezentându-ne cu toții la adunările comitatene vom putea să câștigăm ce ne compete.

mergând un servitor cu o făclie înaintea noastră, căci pe lângă întunec venise inconvenientul unei ploii torențiale, care umflă Dămuțul binisor și umplu și drumul de apă multă. Cu multă băgare de seamă și și groză oarecare trecem Dămuțul față în față cu casa păr. Moldovan și ajunși acasă ne lăsăm în grija blândului Morfeu.

În dimineața următoare 1 Septemvrie pornim spre Valea Jidanului și Telec. Am fi voit să cercetăm în drum spre casa parohială și biserică, primariul, dar n'a fost acasă Școala s'a aflat în stare bună. Biserica de asemenea numai cât și dansa e cam mică pentru atâta popor. La biserică popor puțin. Erau toți la munte, la lucru. Părintele Butnariu ni-a spus dealcum că poporul său e evlavios și cercetează regulat a biserică. În parohia dsale s'a fost ținut în anii din urmă misiuni, cu efect aievea uimitor. De nu ar fi plaga jidanilor poporul ar putea avea o soarte mai ușoară și mai fericită. Cu cercetarea arhivei, revederea socoților s'a trecut toată înainte amiază și cea din după amiază, căci în Valea Jidanului Rev. delegat a ținut pentru cei 4 preoți din Bicaz aceeași conferință, ce a ținut-o în Varviz. Parohia ca atare îi foarte bună și sub îngrijirea păr. Butnariu va înflori tot mai mult. Notez, că în Valea Jidanului este centrul comunei politice Bicazul, și de aici până la graniță de abia sunt câțiva kilometri.

După amiază zilei am folosit-o pentru

cercetarea Telecului unde pastorește tinărul și zelosul preot Alexandru Cojocariu din Corbu. Pe delegat l'a așteptat în curtea parohială fruntașii satului barbați, femei îmbrăcate de sărbătoare, și i-s'a oferit din partea lor un buchet frumos, iar femeile l'au copleșit cu o ploaie de flori. S'a văzut, că delegatul eră emoționat adânc. Numai decât a cercetat școala și biserică aflându-le frumoase, curate și corăspunzătoare. Biserica însă s'ar părea prea mică pentru un popor așa de numărös. Arhiva parohială și cărțile preste tot, protocoalele toate decând e păr. Cojocariu ls conduse conțiențios și interesându-ne mai deaproape de toate am aflat, că păr. Cojocariu caută să scape poporul din ghiarele jidanilor. adevărate lipitori pe bieții țărani. Le dau bani cu camete enorme de te spării. Ar trebui să păsească la mijloc autoritățile civile. Așa! Nește valahi puturoși! Continue păr. Cojocariu astfel și ceilalți confrăți deie mână de ajutor și vor avea răsplată în ceriu. Dl delegat a ținut și aici predică poporului despre datorințele acestuia față de biserică și școală și față de tot ce e românesc Nenorocire mare pe capul bieților Bicajeni peste tot e, că țin locurile lor în arândă dela Săcui, în mare parte și aceștia le urcă arândă din 6 în 6 ani. Cum vor scăpa din impas nu știu. Destul că e foarte trist. Să nu pătească ca cei din Fântânele.

În 2 Septemvrie am fost în Tulgheș și Corbu. Tulgheșul e comună mixtă cu lo-

cuitori români de 1050 suflete. Aici e centrul cercului pretorial, oficiul vamal și peste tot are aspectul unui orașel frumos și curat cu zidiri ce pot fi în orice oraș. Fiind aproape de Moldova, ba chiar în graniță, vieța românească nicidecum nu se va stinge cu toate eforturile deșerte a factorilor guvernativi. Notez de altcum, că protopretorele Dr. Veres Lajos îi un om, cu care te poți înțelega destul de bine. Vizitația decurge iute înainte deamiază laolaltă cu harnicul preot Ioan Mera. Cercetăm biserică spațioasă de piatră, care reclamă reparatură, cercetăm școala mare și frumoasă condusă de vrednicul domn Ioan Hurubean, arhiva parohială socotelile aflându-le în ordine.

Delegatul aveă să se mai întoarcă Duminica la Tulgheș deci s'a oprit de astădată puțin în comună și a mers cu zor la Corbu, unde e preot On. Ioan Dobrea despre care am pomenit și mai sus.

Comuna Corbu îi o comună fruntașă aproape exclusiv românească, cu coloniști parte din România, parte din comunele din jur, parte de pe valea Murășului și chiar și de pe câmpie. Numai șovinismul orb a învățătorului de stat deacolo a putut fabrica din dânșii pe coloanele foii „Budapesti Hurlap“, unghurii romanizați. Îi foarte nostim Dlui Mă mir, că nu fabrică unghuri și din brazi, pietri, din cei vine la îndemână. S'ar mai putea și astămpără. Dealcum comuna Corbu a fost luată la ochi de guvernanti

CORESPONDINȚE.

Sfințirea bisericii din Băița.

Mare sărbătoare a avut comuna Băița din comitatul Sătmăruului în 14 August n. când s'a sfințit biserica cea nouă și s'a dat poporului, ca în dansa să aducă rugăciuni la Tronul ceresc. Dacă a avut un popor bucurie oare când, atunci de bunăseamă, că poporul din Băița au avut atunci când după atâta vreme, după atâta osteneală s'a văzut sfârșitul tuturor acestora. Biserica fala credincioșilor. Comuna Băița (Laposbánya) e situată în tractul protopopesc al Baiei-mare, locuită de credincioși români și cam 500 suflete rom.-cat. Credincioșii români după experiența mea să văd foarte săraci, cari traiul de toate zilele și-l câștigă cu zoala amară de băiaș și lucru de pădure. Deși săraci, dorul fierbinte l-a avut totdeauna ca biserica aceea veche de pe un vârf de munte să o înlocuească cu una mai mare și mai frumoasă. Așa s'a întâmplat, că în 1908 la începutul anului Preaveneratul Ordinariat de Gherla a denumit respective transpus pe preotul local Andreiu Pop dela Băița la parohia proventuoasă Mocira, prin care fapt poporul eră îngândurat, că oare ce preot vor fi norocoși să capete, fiind fostul preot iubit de toți credincioșii. Și iată Preaveneratul Ordinariat foarte înțelepțește resoalvă cauza că în locul preotului transpus, Exelența Sa Dl. Episcop diecezan numai decât denumește pe preotul neordinat Ioan Brehaița, care ocupându-și parohia numai decât să pune la lucru nebagând în seamă greutățile cu cari are a se lupta. Și iată la câteva săptămâni după ocuparea parohiei (mărturisirea unui credincios) chiamă adunare generală în care arată că biserica veche amenință cu surupare și e nesuficientă pentru poporeni.

În adunarea aceasta mărturisește preotul local, s'a văzut dorul nespuns a credincioșilor ca se aibă o biserică nouă. Și într'adevăr numai decât în aceea adunare poporul acela care abia își putea câștiga pâinea de toate zilele oferă de unde poate suma de 4000 coroane prin care dar numai decât să cumpără locul unde să se zidească biserica nouă. Fundamentul așa dară e pus pentru biserica nouă; lipsind numai aprobarea Preaveneratului Ordinariat la toate acestea — care aprobare la câteva zile sosește spre cea mai mare bucurie a credincioșilor — putând începe așa dară zidirea bisericii în 8 Sept. 1908, prin zidari români din Bistrița. Și iată prin zelul preotului și credincioșilor biserica pe zi ce merge tot se zidește până în urmă în 1 Oct. 1909 biserica e gata, lipsind numai pictatul și Iconostasul respective frumusețarea bisericii din lăuntru. Credincioșii de o parte ar fi voit ca să se facă binecuvântarea, deși din lăuntru cum zic biserica eră numai muruită însă la insistența preotului zelos, care tot mereu se luptă pentru a ridica un locaș frumos Părintelui ceresc — poporul absta dela dorința asta, urmând glasul părintelui lor sufleteș — și așa cu ajutorul Bunului Dumnezeu și al oamenilor buni pe 14 Aug. 1910 biserica e gata și pe din lăuntru cu un Iconostas mareț — un amvon (predicator) de care numai poți vedea — pictată cu oleu în așa măsură, că celui ce intră în aceea biserică, numai decât îl face se admire acestea toate. Biserica se sfințește prin Rev. canonic Dr. Octavian Domide, care în 13 Aug. la 4 ore d. a. sosește la gara Buság-Misztótfalu însoțit de preotul din Baia-mare Alexandru Brehan (de cătră care a și fost salutat la gara din Baia), Ștefan Cherecheș preot în Recea și de preotul din Chiuzbaia Niculae Lupan. La gara Buság-Misztótfalu e așteptat, de preotul eroul sărbătorii din Băița Ioan

Brehaița, Niculae Brehan, Georgiu Tohatan preoți în Cicărlău și de preotul Tit Pop din Teuții din care prin o vorbire frumoasă pătrunzătoare până la adâncul inimii este primit delegatul episcopesc. Trenul, care de altă dată după cum spune preotul local numai una minută a stat, — de astă dată a stat cam 5 minute până ce On. D. Tit Pop și-a gătat vorbirea — arătându-i totodată delegatul episcopesc bucuria aceea, care l-a adus aicea (fiind sfințirea altcum delegată Rdsmului Dr. Petru Fabian, dânsul fiind împedecat, s'a încredințat ulterior Rev. Dr. Domide) mulțumind din inimă pentru primirea făcută. Dela tron trăsurile se îndreaptă cătră Băița unde la capetul satului e salutat de curatorimea bisericăscă înainte porții triumfale — după a cărei terminare pornesc trăsurile până la Biserica veche între sunetele clopotelor — unde se face Vecernia. Dimineața în 14 Aug. la 8 ore se începe Utronia după sfârșitul căreia Rev. canonic luând rămas bun dela biserica veche prin o vorbire jalnică între lacrimile curgătoare ale credincioșilor — pornind cu sf. daruri cătră Biserica nouă. Făcându-se după datină sfințirea bisericii, la capetul missei urcă amvonul Rev. canonic delegatul Exelenței Sale prin o predică excelentă stoarce admirațiune tuturor credincioșilor. Că ce impresie a făcut Rev. Domide prin aceea predică, se vede de acolo, că și la 4 săptămâni umblând prin comună vorbeau credincioșii cu iubire despre dânsul și despre predică. La 2 ore p. m. sfârșindu-se ceremoniile credincioșii adunați cu miile din jur se întorc încântați de cele mai frumoase suveniruri. Tot cu ocaziunea sfințirii bisericii s'a binecuvântat și două clopote mari, cari asemenea prin zelul preotului Ioan Brehaița s'a procurat, despre cari clopote cum mărturisește preotul local și Rev. Domide s'ar fi exprimat că „gândești auzind clopotele acestea, că ești într'un oraș mare.“

pentru că preotul ei e cel mai intransigent român, și credincioșii noștri de acolo toți s'au frumosi, chipesi, făloși și conștii că-s români. Tot așa și românele noastre poate celea mai frumoase din tot ținutul Giurgeului și admirabile în portul lor frumos pitoresc pe care-l cunoaște publicul nostru de pe la balurile mari românești. În parohie sunt 2 biserici una renovată sub păr. Dobrea, alta făcută chiar de dânsul, după planul său și sub conducerea exclusiv a D-sale. Dealtecum nu trebuie să-l laud, în privința asta căci îl cunoaște toată lumea românească, că-i un fel de tausend Künstler. Cine i-a văzut stupăria minuată, în celea 3 pavilioane din grădina de lângă casa parohială nu-l va uita în curând. Pe delegatul iubit l-a întâmpinat curatoratul întreg cu parohul în frunte și cu dl. notar în penziune Ioan Urzicean, persoană binemeritată pentru românii de pe acolo. Delegatul a aflat în parohie toate în ordine numai chestia catehizării în școlile statului ar fi de dorit să se aplaneze oarecum. În Corbu s'a întâlnit delegatul și cu dl. Oct. C. Tăslăuanu secretariul Astrei, care eră în drum de a colecta obiecte pentru Muzeul național. S'au bucurat reciproc, văzând că li-se încrucișează drumurile pentru ajungerea pe diferite căi a aceluiaș ideal „ridicarea poporului“.

În 3 a lunei am fost în Filbor, comună mare cu 1067 de suflete toți români. Și comuna cea mai extremă spre miază

noapte răsărit a arhidiecezei, și mărginașă cu Bucovina, și totodată cel mai înalt punct locuit de oameni și iarna, în toată țara ungurească. Îi situată la înălțime de peste 1000 metri. Comuna îi așezată pe un platou frumos, de pe care ti-se deschide priveliște largă în toate părțile. Poziția ei, îi încântătoare și o face foarte aptă ca loc de sanatoriu pentru tuberculoși. În comună ne așteaptă păr. Tăslăuanu și curatorii. Vizitația canonică a ultimei parohii ține scurt. Școala se constată că e mare, corăspunzătoare, cu învățător harnic în frunte, dl. Petru Tăslăuanu. Biserică nouă e de dorit să se facă, ceea ce se va realiza. Nu că doară biserica actuală ar fi rea, ci pentru că îi prea mică. Repede a decurs și cercetarea actelor și pe lângă unele defecte de formă, s'a constatat că în general e bine condusă și cancelaria. După prânz am mers un grup de 10 persoane să căutăm izvoarele de borviz ale Bilborului, cari întrec pe celea din Borszék, dar e oprit să se valorizeze, căci nu-s a Românilor. Am aflat o vale întregă de borviz tămăduitor, și am beut și noi de leac. Delegatul nu se putea minuna îndeajuns de atâta bogăție minerală.

Încă în aceeași zi ne-am reîntors la Tulgheș ca să petrecem sfânta Duminecă acolo mulțumind lui Dumnezeu pentru că ne-a ajutat așa de bine în tot drumul nostru. În Tulgheș delegatul a fost găzduit în căsile românului verde Aureliu I. Nicolescu mare

comerciant, cu care prin soția acestuia Maria Nicolescu n. Raț, e și înrudit. Toată Dumineca a petrecut-o în cercul acestor pretini ai săi. S'a folosit de bunul prilej de a vizita și fam. cav. Augustin Dobrea, unicul negustor român de acolo, care poartă în mare negoț de lemne. Prin sirguintă multă și-a agonisit avere de un milion și mai bine. Intențiunile bune a acestuia față de s. biserică sunt bine cunoscute și așteptăm mult dela liberalitatea Sa. Fiul acestuia Dr. Mihail Dobrea avocat în Szentmiklós s'a dovedit de un mare sprijinitor a bisericii noastre pe acolo și Rev. Dr. Marcu nici n-a întârziat a-l cerceta și a-i mulțumi. Pe lângă aceștia a mai cercetat pe protopretorele locului Dr. Veres și preotul romano-catolic Balogh Lajos, om de omenie. Și așa s'a încheiat vizitațiunea asta canonică, pe care vor pomeni-o Giurgeanii încă multă vreme. Lungească-i Dumnezeu firul vieții bunului canonic și Exelenței Sale care l-a trimes.

Correspondentul.

Nici un suspin nu cade la pământ.

Și în ochiul cel mai păzit poate să cadă un gunoier.

Sănătate fără bani e boală fără durere.

Și acum să-mi încheiu descrierea acelei zile cu aceia, că dacă un popor așa de sărac cu ajutorul lui Dumnezeu și prin istețimea conducătorului lor poate aduce așa jertfă în așa scurtă vreme — atunci de sigur, că cu poporul românesc cu poporul acela, care se ține strâns de așezămintele sale — putem să servim — să trecem peste orice lucru numai să ne punem silința a-l îndemna fiind conducători adevărați ai poporului. Poporul din Băița (Láposbánya) ziua de 14 Aug. 1910 de sigur nu o va niță nici când, precum nu vor uita nici de acel preot, care cu așa istețime conduce credincioșii săi. *Ars artium regimen animarum.* G. H.

Convocare.

Având în vedere hotărârea adunării generale ținute la Reghin în 28 și 29 Aug. n. a. c., convoc pe P. T. membrii ai „Societății pentru fond de teatru român” la adunarea generală extraordinară, ce se va ține în Brașov, Duminecă în 6 Noemvrie st. n. (24 Oct. st. v.) a. c. la 3 ore p. m. în sala festivă a gimnaziului român, pentru a discuta și delibera în chestia modificării unor articole din statutele Societății.

Modificările propuse de Comitet se pot vedea în biroul Societății.

Vinerea, la 15 Oct. st. n. 1910.

Dr. Ioan Mihu,
prezident.

Concurs.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” va da pentru anul școlar 1910—1911 următoarele burse:

1. Din *fundatiunea Ioan Petran* 2 burse de câte K 300— pentru studenți universitari de naționalitate română, cari urmează la una din facultățile universității din Cluj, cei împărțiți de burse din această fundatiune vor fi obligați a lua parte la „Masa studenților academici” din Cluj.

2. Din *fundatiunea Niculae Marinovicu sen.* o bursă de K 120.— pentru studenți din școlile secundare.

3. Din *fundatiunea Dr. Ioan Moga și soția Ana născ. Bologa* o bursă de K 80.— pentru fetițe române din Transilvania, fără deosebire de confesiune, cari cercetează o școală de fete de caracter național resp. confesional românesc, în primul rând, școala de fete a „Asociațiunii.”

Petițiile pentru aceste burse se vor înainta comitetului central al „Asociațiunii” în Sibiu (Nagyszeben) str. Șaguna Nr. 6., până la 31 Octomvrie n. a. c., însoțite de următoarele acte:

a) certificat de botez; b) certificat de paupertate; c) certificat de studii, în original sau în copie legalizată (la universitari index); d) ceice reflectează la bursa din fund. Marinovicu, fiind înrudiți cu fundatorul, vor avea să dovedească această înrudire; tot asemenea și fetițele, cari reflectează la bursa din fund. Dr. Moga, în caz de înrudire cu familiile fundatorilor Moga și Bologa, vor avea și ele să dovedească această înrudire.

Petițiile intrate după termenul indicat nu vor fi luate în considerare.

Sibiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii,” ținută în 6 Oct. 1910.

Iosif Sterca Șuluțu, Oct. C. Tăslăuanu,
prezident. secretar.

Noutăți.

Din dieceza de Lugoj. *Atanasiu Roșca*, rigorozant de teologie și preot neohirotonit a fost dispus de administrator al parohiei Minthia și de catehet la institutele de învățământ din Deva. — Clarissimul *Dr. Victor Bârtea*, candidat de preoție fu denumit și constituit de Prefect la Convictul diecezan din Lugoj, deschis la 1 Septemvrie n. a. c. — Clarissimul *Dr. Iuliu Hossu*, preot neohirotonit fu constituit de protocolist și Arhivar diecezan. — și Clarissimul *Dr. Romul Mioc*, candidat de preoție a fost numit actuar în cancelaria diecezană.

Hymen. *Dorina Bianu* și *Dr. Valentin Poruțiu* căsătoriți. — Felicitările noastre!

Constituire. Societatea „Inocențiu Micu Clain” a clericilor noștri și-a ales, pentru anul 1910/11, următorul comitet: **Prezident,** Alexandru Lupean, teol. an. IV.; **vice-prezident:** Teodor Groza, t. a. III.; **secretar:** Longin Corcheș, t. a. IV.; **cassar:** Niculae Vescan, t. a. III.; **controlor:** Ioan Crișan, t. a. II.; **bibliotecar:** Emil Tătar, t. a. II.; **vice-bibliotecar:** Vasile Cerghizan, t. a. I.; **notar:** Romul Moldovan, t. a. I.; **economi:** Ioan Alexandru, t. a. III. și Virgil Brătfălean, t. a. I. **Membrii în comisia literară:** Ioniță Brad, Ștefan Suci, teologi an. IV., Ion Fătu, Ion Codrea, t. a. III. Pompiliu Boier, Leonte Opreș, t. a. II., Ioan Bozdog și Valer Crișan t. a. I. **Conducătorul corului și al orchestrei:** Ioan Bacău, teol. an. III.

Necrolog. † *Ermina Mosolygó mdr. Pop*, preoteasă în Batarei a murit în 23 Sept. în etate de 66 ani al vieții sale și în al 45-lea a fericitei sale căsătorii, după o boală rapidă.

Posta Redacțiunii.

L. I. Să-i lăsăm în mâna lui Dumnezeu, e păcat de spațiu, care și așa ni-e foarte scump.

V. P. Dorința aceasta a D-tale ar fi trebuit descoperită înainte, așa costă prea mult, și abonamentele incurg așa de neregulat, cât numai se poate socoti. Ne pare rău.

I. A. Chestia nu interesează masa cititorilor noștri încă, și ar fi greșit de a-le face cunoscute lucruri, cari ar putea să-i ducă pe căi greșite.

Et cetera... Nu se potrivește pentru noi.
I. A. Mai bucușor am fi publicat o dare de seamă despre celea hotărâte. Încă nu e târziu.

ANUNȚI

Lemne de foc cl. I. de fag vagonul (10,000 Kg.) dus acasă cu 156 cor. Se află în Blaj la

(86 3-5

D. TRIFAN.

Lemne de foc.

Dela domeniul baronului *Carol Bruckenthal*, din Mikeszásza se vând, (până ajunge depozitul), 800 stângeni metrici lemne de foc de prima clasă, cu vagonul, pe lângă anticiparea prețului sau rambursă (Nachnahme).

În gara Mikeszásza costă un vagon, conținând 5 $\frac{1}{2}$ stângeni de pădure: lemne crepate de fag Cor. 128; lemne crepate de stejar Cr. 118 și lemne rotunde mestecate Cor. 108.

Comandele, cari se pot efectua îndată sunt a se adresa la *Johann Jekel*, administratorul domeniului în Mikeszásza.

(91) 1-6

(90) 1-2

Concurs.

Pentru complinirea postului de învățător la școala comună cu limba de propunere maghiară-română din Jankahid (com. Torontal) se escrie nou concurs cu termenul de 10 Noemvrie st. n. a. c.

Salariu fundamental: 1000 coroane, 200 coroane pentru cvartir, 20 coroane grădină, cvinvenalele prescise, 10 coroane pentru scripturistica și 40 coroane pentru conferințele învățătoresți.

Salariul și cvinvenalele se solvesc lunar anticipativ. Învățătorul ales va conduce clasele mixte I—VI după planul dat școlilor comunale și e obligat a îndeplini funcțiunea de cantor gr.-cat., fără altă remunerare afară de stolele îndatinate.

Rugările instruate cu diplomă, cu atestat dela antistia comună, că-i cetățean ungar și atestatele de servit toate deduse în limba maghiară și legal timbrate sunt a se subșterne până la termenul de sus Senatului școlii comunale.

Învățătorii în ale căror diplome e zis expres, că sunt evalificați numai pentru școli cu limba de propunere română, dacă nu vor dovedi cu documinte, că au deosebit examen și din limba maghiară, nu vor fi luați în considerare.

Jankahid, la 16 Oct. 1910.

Petru Conda,
preot gr.-cat. președintele senatului școlii comunale.

AVISI!

Am onoare a aduce la cunoștința P. On. public, că din 15 Octomvrie a. c. î-mi strămut prăvălia pentru palării de modă din strada Lungă în strada Sâncelului, vis-à-vis de curtea metropolitană din sus.

Rugând și pe mai departe binevoitorul sprijin al P. On. public sunt

cu deosebită stimă:

Charlotte Bruckner,

(87) 2-2

modistă.

Muschong. Băile Buziaș
Phönix apă minerală de **Buziaș**

SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZĂ-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formării nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medicii.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 31-7

Partea literară.

Celea trei duele ale colonelului D'Arbout.

— Narațiune de G. de Beugny d'Hagerne. —

Trad. de Grațian.

(Continuare).

La asta și-a aruncat arma din mână și încrucșându-și brațele, zise către rivalul său:

— Descarcă domnule.

Mă opun la... Incepă căpitanul.

— Dar Peyrussel repentin și-a ridicat brațul, pușcătura a detunat și Latignac a căzut cu fața la pământ, un strigăt, fără nici un cuvânt. Secundanții lui, au grăbit ca să-l ridice; medicul se căznea ca să-i desbrace vesta; cât ce a dezbumbat-o, un pârâu de sânge s'a vărsat din rană. În clipa aceea, nefericitul locotenent și-a ridicat capul, și cu o expresie de durere zdrobitoare, ce o văd încă și acuma, a exclamat: Sărmana mea mamă! apoi a căzut în brațele căpitanului B... A fost mort. Peyrussel s'a reținors grăbit în oraș. Celalalt secundant al lui și eu, nu preste mult am plecat în urma lui, un singur cuvânt n-am schimbat unul cu altul.

Am reținors la locuința mea și după săvârșirea serviciului, inconștin m-am dus la gustare; puteți gândi, că n-am avut mare apetit. Camerazii noștri aproape în tot decursul prânzului au tăcut, am observat, că intenționat nu ne-au agrăit. Nu preste mult am primit ordinea de zi: colonelul ne-a judecat pe toți trei la o lună prinsoare severă, fără ca prin aceasta să fie împiedecată hotărîrea ce avea să o aducă generalul.

În ziua următoare de fapt am și primit o nouă ordine de zi, ce mi-a schimbat prinsoarea la două luni, iar colonelul m-a făcut atent, că va purcede cu o rigoare de necrezut, dacă aş călca dispozițiile, ce-mi normează situația.

Prinsoarea de două luni și singurătatea absolută, în care mi-a fost imposibil să-mi abat gândirea, dela nefericitul coleg împușcat înaintea ochilor mei, a fost foarte lungă. Ziua-noaptea îl vedeam murind întins pe zăpadă, vedeam sângele curgând din rană, îl vedeam cum își ridică ochii, ca să înalțe o rugăciune spre cer, în sfârșit l-am văzut cum își desfăceă buzele exprimând pentru ultima dată: „Sărmana mea mamă!“ Atunci am început a întrezări că nu din ură nici din zgărzenie, s'a retras dintre colegii săi; am găcit, că sub vălul disprețului de oameni, eră ascuns un sacrificiu mareț.

Dupăce mi-am espiaț pedeapsa de două luni, m-am dus la colonelul meu dupăcum dispune regulamentul. Câtece m'a zărit și-a zburlit sprâncenele:

— Aba, zise, dvoastră sunteți, desigur ați avut deajuns timp de meditat și sper, că mai mult nu ve-ți mai fi secundant în astfel de afaceri. Eu v-am atras atențiunea dela început.

— Am fost promis, domnule colonel, și chiar dvoastră mi-ați zis, că nu-mi pot călca cuvântul; eu toate le-am încercat, ca să împedec acest eveniment fatal.

— Da, știu, reflectă colonelul cu mai multă blândeță, secundanții s'au purtat cinstit; știu, că și dvoastră a-ți încercat tot ce

e posibil, ca sârmanul Latignac să se apere. Deaceia m-am întrepus la general și la ministrul de război, ca dvoastră să primiți numai o pedeapsă disciplinară.

„Cât despre domnul Peyrussel, să nu vă uimească, dacă nu-l ve-ți mai afla mai mult aici; purtarea lui a consternat întreg regimentul și multe lucruri slabe au ajuns la lumina zilei. A fost un individ foarte ticălos, și a trebuit să-l aduc înaintea consiliului disciplinar, a fost pus pe picior liber și dimiș.

„Durere, jertfa percută nu o mai putem redobândi.

„Pacostea acestui tânăr nefericit eră, că trăia singuratic și totdeauna să închidea în odaie. D-voastră, nu știți ce făcea el acolo. Să-ți spun eu dară: Domnul Latignac și-a pierdut pe tatăl său; a rămas mamă-sa și două surori; dar în urma unor speculațiuni nenorocoase ale tatălui său, nu aveau din ce trăi.

„Latignac, lipsindu-se de tot ce nu-i eră absolut necesar, totuși n-a putut face destul lipselor. Directorul dela dările directe i-a cunoscut familia și nevoile, i-a dat unele lucruri pentru decopiat, ce să puteau săvârși și afară de cancelarie.

„Și acest tânăr, economizând cu leafa și folosind toată clipa liberă, adesea și o parte a nopții, așa de departe a ajuns, că pe fiecare lună trimetea mamei sale regulat 150 franci.

„Numai directorul și eu i-am cunoscut secretul; dar acuma îl știe întreg regimentul fie-care compătimizește pe celea trei femei nefericite, pe cari greșala, păcatul unui camarad al nostru, le-a lipsit de singurul razim și le-a aruncat într'o jale îngrozitoare; fie-care știe, că mama aceasta și acestea două fete, ce s'au împărțășit de-o creștere bună, cari odinioară au cunoscut toate plăcerile avuții, acuma în urma unei sălbătăcii lașe, a unui oficer din regiment, sunt lipsite de ori-ce ajutor și sunt necesitate să-și agonisească pâinea prin lucrul mânilor, și dacă morbul le cercetează ultima nădejde le este cancelaria filantropică, ultimul refugiu, spitalul.

„Vă fac atent, că situația dvoastre va fi grea. Știm, că dvoastră a-ți lucrat numai din ușurătate și neprecauțiune, dar așa vă conzideră, ca... no, cum să spun?... în ultima analiză și dvoastră a-ți luat parte în o afacere pe care tot regimentul o compătimizește și o regretă mult.

Cu regret mai mult, ca oricine domnule colonel; inima-mi sângerează, când mă gândesc și înainte de a fi știut, cele ce mi-ați enarat dvoastră acuma, am regretat amar că am participat în acest duel jelnic. Dacă doriți să-mi dau abzicerea...

— Nici prin minte nu-mi trece a dori așa ceva; dvoastră sunteți tiner, Vă stă deschisă o carieră frumoasă și dvoastră puteți face patrii încă frumoase servicii. Dar dacă ascultți de mine, își sfătuesc să mergi la alt regiment. Colonelul regimentului al 3-lea de vânători mi-e bun prietin, îi voi scrie și dupăce și-a da favoarea. Ve-ți trece la regimentul lui.

Peste două săptămâni am primit o ordinațiune ministerială, în care la propria mea cerere, am fost transpus la al 3-lea regiment de vânători.

La noul regiment, a trebuit să merg în Lunaville; dar abia am stat acolo două luni, când am fost trimiși în Clermont-Ferrand.

Intr'una din zile mă plimbam cu un oficer de infanterie, care demult eră în garnizoana acestui oraș și cunoșteă orașul pe dea'ntregul; ne-am întâlnit cu trei femei îmbrăcate în doliu, pe cari ortacul meu le-a salutat.

— Ce naibă! am zis urmărind cu privirea pe una din ele, dar frumoasă femeie. Cunoșteți d-voastră damele acestea?

— Foarte puțin, în iarna trecută m'am întâlnit cu ele la general.

— Umblă în societate?

— Oh, nu! acuma-s în doliu mare, dar și înainte de aceea făceau vizită numai la generalul, fiindcă îl cunoșteau. Alt undeva, nu le mai vedeai nicăiri, nu au nici o avere.

— Cum le chiamă?

— Latignac....

Cum ai spus?

— Am zis, doamna Latignac și două fete ale sale... Dar ce aveți? V-ați schimbat așa la față.

— Mama și două surori, am zis cu gura de jumătate.

— Băiatul doamnei Latignac a fost locotenent în al 5-lea regiment de cavalerie cam de două luni a căzut într'un duel și pe dânsul îl jelesc.

— Sârmanul băiat, am oftat.

— L-ați cunoscut poate?...

Spun că în regiment îl regretă nespuse de mult...

Nu l-am mai ascultat, engetul meu eră la sârmana mamă și la celea două fete ale sale. Mi-s'a părut, după exterior, că îmbrăcăminte altfel convenabilă, le eră foarte învechită; presimțiam suferințele, lipsele lor... Înainte vreme adesea mă gândeam la suferințele de serviciu și alte multe întâmplări mărunte din viață de grabă m'au făcut să le uit; acum au fost aici, le-am văzut cu ochii, le-am văzut sărăcia lor, le-am priceput des-nădăjduirea, mi-am putut da seama despre efortările lor, ca să-și păstreze încă bunăstarea la aparință, care luptă trebuia să se sfârșiască cu toată siguranța, într'o totală mizerie.

Dupăce am mai adresat câteva întrebări oficerului de infanterie și i-am cerut cuvântul ca să păstreze secretul ce voiesc să i-l încredințez, i-am enarat toate circumstanțele ce au premers morții lui Latignac, precum și ce parte am luat în acel duel nefericit. Apoi lam rugat, să-mi spună tot-tot ce știe despre această familie atât de crud încercată.

— Când biata mamă, a aflat despre moartea îngrozitoare a fiului său, zise, eră nemângăiată; multă vreme am crezut că nu va mai trăi.

„E o femeie miunată a cunoscut deja toate nevoile și totuși n-a desperat. Fetele s'au împărțășit de o creștere aleasă; sunt evlavi-oase, solide și culte. Starea materială le-o face nu într'atâta sărăcia, cât mai mult incurcăturile bănești; pentru susținere nu au altceva, afară de lucrul mânilor. Adevărat, că acestea dame mi-au dat de știre, că din mână necunoscută, au primit o bancnotă de o mie de franci; donătorul anonim și-a însoțit trimiterea numai de acestea câteva cuvinte: „O mică rebonificare; asemenea sumă se va trimite în fiecare an“. Dar până când pot conta

ele la această promisiune? nu putem ști, și în sfârșit aceasta e elemozină și apoi e lucru foarte neplăcut a primi pomana din mâni străine.

— Trebuie scoși din această situație critică, din această situație, care a fost urmarea unui atare păcat, în care și eu am luat parte și pentru care toată viața mea îmi voi face reproșuri.

— Desigur, deși n'ați fost d-voastră autorul nemijlocit al morții domnului Laignac totuș sunteți datori cu răspundere, căci fără secundanți astfel de duele ar fi imposibile.

— Ei dar să știți, eu mă deoblig la partea răspunderii ce cade pe mine, și mă rog să-mi dai ajutor ca să-mi îndrept greșala.

(va urmă).

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor respnz.: Augustin Gruția.

Nr. 48—1910.

(89) 1—2

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea bisericii gr.-cat. din Bradu (Fenyőfalva), cott. Sibului prin aceasta se reaceară să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cautiunea de 1156'60 cor. adevă unamie unasută cincizecișisă coroane și 60 fileri la oficiul parohial gr.-cat. din Bradu, cel mult până la 13 Noembrie n. 1910 la 2 ore d. a.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan cu datul de 9 Iulie 1910 sub Nrul 4793., se pot studia zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Bradu între oarele 8—12 a. m. și 2—4 p. m.

Licitatiunea publică minuendă se va ținea la 13 Noembrie n. 1910. la 2 oare d. a.

Bradu (Fenyőfalva) în 15 Oct 1919.

Demetriu Clain, Ioan C. Urs,
paroh gr.-cat. curator I.



Picurile de stomac ale lui BRÁDY

prodzute cu marca de scutiță: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 90 de ani într'atât s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsi. Cu neajuns efect se folosesc aceste picuri în contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a incuierii scaunului, sgârciului de stomac și cap, a vomării, insomniei, anemiei ș. a.

Se află de vânzare în toate farmaciile. Sticlă mare cor. 1'40 sticlă mică 80 fil.
— Pe postă se poate comandă dela farmaci BRÁDY K. a „Magyar Kirdlyhoz”, Bécs I., Fleischmarkt 1., Depot 241.

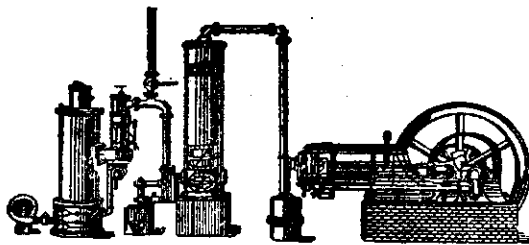
Să fim atenți la marca de scutiță, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell. precum și la pachetarea roșie și a subscrierii care este copia celei de pe chipul acî alăturat

(17) 8—20

Szabó & Comp.

Acum: Budapest, V., Báthory-u. 22
Mai înainte Gyár-utca.

Recomandă stabilimentele sale sugătoare de gaz potrivite pentru ars cărbuni de lemn, koks, antracit și cărbuni brunii.



Spese de exploatare cam 1½—2 fileri la puterea de cal. — Garanța cea mai mare posibilă. — Prețurent gratis. —
:: Prețuri favorabile pentru solvirea în rate. ::
(79) 4—26

THE CAMPBELL

renumita firmă engleză de Motoare livrează celea mai bineconstruite și durabile

□ Motoare și Locomobile □

cu Benzin,
Oleiu crud,
Gaz și Sugă-
tor de gaz.



Mânarea cea mai ieftină, mai sigură și mai neconturbată.

Prețuri echitabile. Condițiuni de plată favorabile. Garanța în toate privințele.

Reprezentant general:

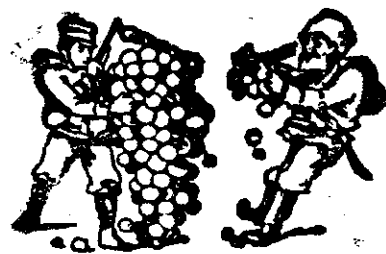
Korányi Victor BUDAPEST, VI., Liszt
Ferenéz-tér Nr. 9.
Telefon 64—64. (80) 4—26

GUSTAV A. HAISER

curelar și șelar

Medgyes, Brückengasse Nr. 1.

Oferește produse din atelierul propriu: Juguri pentru cai schimbătoare pentru vaci și boi. Hamuri de toate speciile executate solid și cu pricepere. Șele comune, Șele engleze (Pritsche), Chingi ș. a. (75) 7—12



Numai odată în 100 de ani

ați ocaziune să poți cumpără așa o calitate bună și așa ieftin pomi și alte produse din școală de pomi. Nimeni să nu întârzie a se folosi de buna ocaziune, ci să comande îndată pânăce ține proviziunea. Din cauza curățirii totale a răsadniței (pepineriei) se vând cu prețuri reduse: Pomi, Tufe ddecorative, Acuminoase, Pădureți șcl.

Frideric Caspari și soțul

:: Medgyes, Nagy-küküllőmegye. ::

La cerere Prețurant gratis.

(81) 4—16



Atelier de modă Engleză și Franceză.

Am onoare a aduce la cunoștință P. T. public de Dame, că mi-a succes a angaja croitorul firmei din Budapesta

Monaszterly és Kuzmik

furnizor de curte al Alt. Sale Arhiducese imp. reg. CLOTILDA, al Alt. Sale Ducese reg. LUIZA KOBURG

și mă află în plăcuta poziție a putea satisface celor mai vaste pretenziuni. Totodată aduc la cunoștință On. Dame, că din 15 Octomvrie deschid un

Curs de croitorie

de 4 luni, care se va frecventă zilnic dela 2 până la 5 oare d. a. Principala mea străduință este, ca elevele să primeas a instrucția cuvenită. Rugându-mă pentru sprijinul binevoitor al On. Public de Dame ramân cu deosebită stimă

ERDÉLYI B. JENŐNÉ, Gyfchérvar

Bethlen Gábor-utca Nr. 16.

(85) 4—4



ă se adresează cine dorește a-și procura varietăți autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuț, fructe cu boabe, pueți, etc.

(78) —12

Vite altoite

(calitate superioară)

vită europeană și americană cu și fără rădăcini (Catalog instructiv la cerere gratuit).

FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

P. T.

Am onoare a face cunoscut, On. public din loc și jur. că am preluat prăvălia dela Dl Atanasiu Butar din Blaj (Piață) și o voiu purta mai departe sub firma

TRAIAN NOVAC.

Prăvălia mi-am mărit-o și pe lângă toate soiurile de mărfuri de spețerie, delicatose, coloniale, mare depozit în ape minerale, am introdus și mărfuri textile precum toate soiurile de **bumbacuri, arniciuri, cărpe de cap, batiste, ciorapi, plolere, cartone, barchete, pânzării, oxford** etc., cu un cuvânt toți articole, cari se țin de branșa aceasta.

Cu această ocaziune preluând unii articlii, cari pe viitor, nu-i mai țin, precum: *vase de porțelan, sticlărie, vase pentru flori, cămeși pentru domni, gulere, cravate și ghete, cât im-i ține depositul, le vând cu cele mai ieftine prețuri.*

Rugându-mă pentru sprijinul D-Voastre și asigurându-vă, de serviciu prompt și solid.

Sum cu deosebită stimă:

TRAIAN NOVAC.

(76) 5-6

Vânzare în mic și mare.

(82) 3-10

Birou de informație.

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărît să deschid în Budapesta un **Birou de informație**. Orice informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătoria etc., orice informații comerciale și în general în orice cauză

— dau în decurs de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlociri comerciale, comande, etc.

Taxa pentru informație 3 cor. și spesele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu,

Budapest, Lajos-utca 141 III/19.

Loc deschis.**Atențiune!**

Săpăzul cu cerb alui SCHICHT

numai atunci este veritabil dacă

este provăzută cu numele

SCHICHT

și cu marca de scutință

„CERB“.

(42) 5 5

**A apărut:**

Carte de citire maghiară pentru clasele V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de **Ioan F. Negruțiu** și **Petru Ungurean**. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 95.421—1910.

Singurul institut de asigurare ardălean

„Transsylvania“**SIBIU**

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix; asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168 13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035 51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc	112,045 412 =
	viață	10,847,132 =
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,309,387 =

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cerouri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(2 88—52)

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

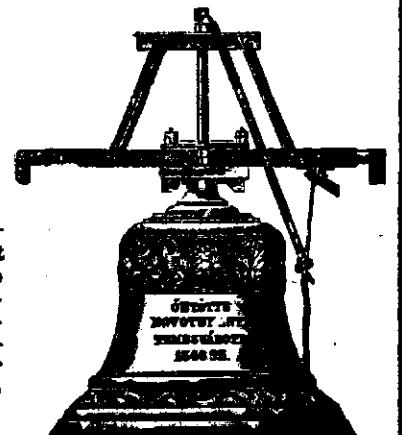
3. 88—52



se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajusturi de fer bătut, construite spre a le lutoarea cu ușurință în ori ce parte. Iată ce clopotele sunt bătute de u lature prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre proadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ea și spre turnarea de toace de metal.



Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.